

Letnik 1914.

Državni zakonik

-za

kraljevine in dežele, zastopane v državnem zboru.

Kos CLIV. — Izdan in razposlan 13. dne oktobra 1914.

Vsebina: (Št. 274—276.) 274. Cesarski ukaz, s katerim se vlada pooblašča povodom izrednih razmer, ki jih je povzročilo vojno stanje, ukreniti potrebne odredbe na gospodarskem polju. — 275. Cesarski ukaz o oderuštvi. — 276. Cesarski ukaz o delni noveli k občenemu državljskemu zakoniku.

274.

Cesarski ukaz z dne 10. oktobra 1914. l.,

s katerim se vlada pooblašča povodom izrednih razmer, ki jih je povzročilo vojno stanje, ukreniti potrebne odredbe na gospodarskem polju.

Na podstavi § 14 državnega osnovnega zakona z dne 21. decembra 1867. l. (drž. zak. št. 141) zaukazujem tako:

Člen 1.

Vlada se pooblašča z ukazom ukreniti potrebne odredbe za pospeševanje gospodarskega življenja, zlasti kmetijstva, industrije, trgovine in obrti, nadalje za aprovizijoniranje prebivalstva.

Tudi občinam se lahko naloži dolžnost sodelovati pri izvrševanju dotičnih naredb.

Člen 2.

V ukazih, ki se izdadó, se lahko določijo za prestopke denarne kazni do 5000 K ali zaporne kazni do šest mesecev, ki jih naj nalagajo upravna oblastva.

Člen 3.

Na podstavi tega cesarskega ukaza izdane ukaze je takoj razveljaviti, ko zopet nastopijo normalne razmere.

Člen 4.

Ta cesarski ukaz dobi moč z dnem razglasitve. Izvršiti ga je poverjeno udeležnim ministrom.

Na Dunaju, 10. dne oktobra 1914. l.

Franc Jožef s. r.

Stürgkh s. r.

Hochenburger s. r.

Forster s. r.

Trnka s. r.

Zenker s. r.

Georgi s. r.

Heinold s. r.

Hussarek s. r.

Schuster s. r.

Engel s. r.

Morawski s. r.

275.

Cesarski ukaz z dne 12. oktobra 1914. l.

o oderuštvi.

Na podstavi § 14 državnega osnovnega zakona z dne 21. decembra 1867. l. (drž. zak. št. 141) zaukazujem tako:

Ničnost oderuške pogodbe.

§ 1.

Pogodba je nična, ako kdo lahkomišelnost, stisko, slabost razuma, neizkušenost ali duševno razburjenost koga drugega izkorišča s tem, da dá sebi ali komu drugemu za dajatev obljubiti ali podeliti povratno dajatev, koje imovinska vrednost je k vrednosti njegove dajatve v očividnem nerazmerju.

Kaznivo oderuštvo.

§ 2.

1. Kdor ob dajanju ali podaljšanju kredita nalašč izkorišča lahkomišelnost, stisko, slabost razumu, neizkušenost ali duševno razburjenost koga drugega s tem, da dá sebi ali komu drugemu obljubiti ali podeliti povratno dajatev, koje imovinska vrednost je k vrednosti njegove dajatve v očividnem nerazmerju;

2. kdor nalašč pridobi oderuško terjatev, da bi jo uveljavil ali prenesel na koga drugega;

3. kdor nalašč uveljavlja oderuško terjatev ali jo prenese na koga drugega,

se kaznuje zaradi pregreška s strogim zaporom od treh mesecev do enega leta.

§ 3.

1. Storilec, ki prikriva opravilo, ki si dá dajatev oderuške koristi zagotoviti s prisego, častno besedo ali podobno zarotitvijo ali si pri skrbi izvršilni naslov o še ne obstoječi terjatvi;

2. kdor pridobi na ta način nastalo ali zagotovljeno oderuško terjatev, da bi jo uveljavil ali prenesel na koga drugega, ali kdor jo uveljavlja ali prenese na koga drugega;

3. storilec, ki se je že ponovno zakrivil oderuštva ali ki stori dejanje obrtoma,

se kaznuje zaradi pregreška s strogim zaporom od šestih mesecev do treh let.

4. Storilec, ki obrtoma izvršuje oderuštvo, se kaznuje zaradi hudodelstva z ječo od enega do petih let, ako je hudo oškodoval večje število oseb.

§ 4.

1. Kdor ob sklepanju, izpremambi ali posredovanju pravnega opravila, ki mu je predmet pridobitev ali otujitev kake reči ali pravice, nalašč

izkorišča lahkomišelnost, stisko, slabost razuma, neizkušenost ali duševno razburjenost koga drugega s tem, da dá sebi ali komu drugemu obljubiti ali podeliti povratno dajatev, koje imovinska vrednost je k vrednosti njegove dajatve v očividnem nerazmerju, se kaznuje zaradi pregreška s strogim zaporom od šest mesecev do treh let, ako se stori dejanje obrtoma.

2. Storilec se kaznuje zaradi hudodelstva z ječo od enega do petih let, ako je hudo oškodoval večje število oseb.

Denarna kazen, izgon in pravni nasledki.

§ 5.

Poleg kazni na svobodi se mora v vseh slučajih prisoditi denarna kazen do dvajsettisoč kron. Tudi se more izreči izgon.

Nasledki, ki nastopijo po zakonih z obsodbo zaradi prestopka goljufije, nastopijo tudi ob obsodbi zaradi pregreška oderuštva.

Izkoriščanje častne besede.

§ 6.

Kdor si dá od koga, za katerega bi imela prelomitev častne besede za nasledek izgubo javnega urada ali javne službe, s častno besedo ali podobno zarotitvijo obljubiti, da izpolni zaveznost iz kreditnega opravila, tega kaznuje sodišče zaradi prestopka s strogim zaporom od enega tedna do šestih mesecev. Poleg kazni na svobodi se more prisoditi denarna kazen do dvetisoč kron. Tudi se more izreči izgon.

Pravni nasledki ničnosti oderuške pogodbe.

§ 7.

Ako je pogodba po sprednjih določilih nična, mora vsak obeh delov vrniti vse, kar je prejel iz ničnega opravila na svojo korist. Osobito je vrniti denarna plačila z zakonitimi obrestimi od dneva prejema, vrniti izročene stvari ali povrniti njih vrednost ob času prejema, povrniti za stvar narejene potrebne in koristne potroške in dati primerno povračilo za medčasno rabo in razvredbo stvari. Ako se pokaže iz preračuna obojestranskih zahtev, da ima eden pogodnikov več zahtevati, jamči za to zavarovanje, pridobljeno za pogodbeno zahtevo.

Določila o postopanju.**§ 8.**

Kazensko sodišče mora na zahtevanje poškodovanca izreči, da je opravilo, zaradi katerega se kdo obsodi zaradi oderuštva, nično, in ako uspehi kazenskega postopanja zadoščajo, razsoditi o daljnjih pravnih nasledkih ničnosti.

Ako uspehi kazenskega postopka ne zadoščajo za razsojanje o pravnih nasledkih ničnosti opravila, se izreče, vzdržuje pridobljeno zavarovanje, napotitev na civilno pravdo, ki je v tem slučaju dovoljena tako zasebnemu udeležencu kakor obtožencu.

§ 9.

Na zaprosilo kazenskega sodišča, pri katerem teče postopanje zaradi oderuštva, mora civilni sodnik vsikdar počakati s postopanjem, ki se tiče zadevne zahteve.

Ako se pokaže v civilnosodnem postopanju sum oderuštva, more sodišče prekiniti pravdo (§ 191 c. p. r.) ali izvršbo do sklepa kazenskega postopanja. Po izprevidu sodišča se more, dokler je pravda prekinjena, dovoliti začasna odredba ali, ako je dan izvršilni naslov, izvršba v zavarovanje v prid zahtevi.

§ 10.

Določila §§ 1, 7 in 9 je uporabljati tudi na opravila, ki so se sklenila pred pričetkom veljavnosti tega ukaza, razen ako so se iz teh opravil nastale zahteve izpolnile pred tem časom ali ugotovile s sodno odločbo ali z drugim izvršilnim naslovom.

Pričetek veljavnosti tega ukaza.**§ 11.**

Ta cesarski ukaz zadobi moč sedmi dan po dnevu razglasitve. S tem dnevom izgubi svojo veljavo zakon z dne 28. maja 1881. l. (drž. zak. št. 47) o odpomoči zoper nepoštena ravnanja pri kreditnih opravilih.

Izvršiti ga je naročeno Mojemu pravosodnemu ministru.

Na Dunaju, 12. dne oktobra 1914. l.

Franc Jožef s. r.

Stürgkh s. r.

Hochenburger s. r.

Forster s. r.

Trnka s. r.

Zenker s. r.

Georgi s. r.

Heinold s. r.

Hussarek s. r.

Schuster s. r.

Engel s. r.

Morawski s. r.

276.**Cesarski ukaz z dne 12. oktobra 1914. l.,**

o delni noveli k občnemu državljanskemu zakoniku.

Na podstavi § 14 državnega osnovnega zakona z dne 21. decembra 1867. l. (drž. zak. št. 141) zaukazujem tako:

Člen I.

Da se izpremené in dopolnijo nekatere določbe občnega državljanskega zakonika (o. d. z.), se izdajajo naslednje določbe:

1. oddelek.**Osebnopravne določbe.****1. Naslov.****Roki za proglasitev za mrtvega.****§ 1.**

§ 24 o. d. z. se mora glasiti:

Smrt odsotnega se domneva:

1. ako je preteklo sedemdeset let od njegovega rojstva in pet let od zadnjega poročila, da še živi, ali ako je preteklo trideset let od njegovega rojstva in deset let od zadnjega poročila — roki petih in desetih let računjeni od konca zadnjega leta, v katerem je po obstoječih poročilih še živel;

2. ako je bil v vojni hudo ranjen ali se je pogrešil kakor udeležnik v vojni in so pretekla

tri leta od konca leta, v katerim se je končala vojna, ne da bi bilo dotlej dospelo poročilo, da živi;

3. ako je bil na potopljeni ladji ali v kaki drugi bližnji smrtni nevarnosti in se pogreša tri leta od konca leta, v katerem je bil ta dogodek. Da se je ladja potopila, se domneva, ako ni pripela na kraj svoje namembe ali, če ni imela določnega potnega cilja, ako se ni vrnila in so od zadnjega poročila pretekla tri leta. Za dan, katerega se je potopila, velja zadnji dan tega roka.

V vseh teh slučajih se more zaprositi, da se kdo proglasi za mrtvega.

§ 2.

Predpisi § 1 se uporabljajo tudi na tiste slučaje, v katerih ob pričetku veljavnosti tega cesarskega ukaza že teče postopanje, da se kdo proglasi za mrtvega, odločba o proglasitvi za mrtvega pa se na prvi stopnji še ni izrekla.

V § 7, odstavek 2 zakona z dne 16. februarja 1883. l. (drž. zak. št. 20), je citat § 24, št. 3 o. d. z. izpremeniti v „§ 24, št. 2 in 3 o. d. z.“

2. Naslov.

Sposobnost žensk, da se smejo uporabljati za priče svečanosti, aktov, listin in istovetnosti.

§ 3.

Ženske morejo biti priče pri sestavljanju pismenih listin in pri poslednjih sporočilih in se morejo privzemati za priče aktov pri sestavljanju notarskih pisem in pa za prvo ali edino pričo istovetnosti pri sodnih in notarskih poverilih ali drugih notarskih posvedočbah. Njihov sopodpis za priče na zasebnih listinah v malostnih zemljiško-knjižnih stvareh more nadomeščati sopodpis moških prič.

2. oddelek.

Rodbinskopravne določbe.

1. Naslov.

Skrb za nedoletnike, ki so pod očetovsko oblastjo.

§ 4.

§ 178 o. d. z. se mora glasiti:

Ako oče zlorablja svojo oblast ali ne izpolnjuje z njo združenih dolžnosti ali ako se zakrivi

nečastnega ali nenravnega vedenja, more poklicati ne le otrok sam, marveč vsakdo, komur je to znano, posebno pa najbližji sorodniki, sodišče na pomoč. Sodišče mora preiskati predmet pritožbe in ukreniti, kar je okolnostim primerno; osobito more zaukazati, da se oče gledé uprave imovine ali gledé skrbi za otrokovo osebo postavi pod nadzorstvo sodišča in se enači varuhu.

§ 5.

Po § 178 o. d. z. je vstaviti:

§ 178 a. Ako je zavod ali društvo za varstvo otrok ali negovanje otrok prevzelo negovanje in vzgojo otroka, s katerim se je grdo ravnalo, zapuščenega ali zanemarjanega otroka ali otroka, ki ga roditelji ne nadzirajo in ne vzgajajo, kolikor je potrebno, more varstveno sodišče na predlog zavoda ali društva, potem ko je preiskalo slučaj in zaslišalo roditelje, izreči, da se more otrok pred dovršitvijo svoje vzgoje odvzeti zavodu ali društvu proti njuni volji le s pritrditvijo sodišča.

2. Naslov.

Skrb za otroke, ako se zakon loči ali razporoči.

§ 6.

§ 142 o. d. z. se mora glasiti:

Ako se zakonca pri ločitvi ali razporoki zakona nista s pritrditvijo sodišča ničesar dogovorila o negovanju in vzgoji otrok, mora sodišče, oziraje se na posebne razmere slučaja in vpoštevaje koristi otrok, poklic, osebnost in lastnosti zakoncev in vzroke ločitve ali razporoke, odločiti, je-li vse otroke ali katere otroke je prepustiti očetu ali materi. Drugi zakonec obdrži kljub temu pravico osebno občeovati z otrokom. Sodišče more natančneje urediti občeovanje. Stroške vzgoje mora plačevati oče.

Ako se izpremené razmere, more sodišče dati brez ozira na svoje prejšnje zaukaze ali dogovore zakoncev nove zaukaze, ki so potrebni v korist otrok.

§ 7.

Določila § 6, odstavek 2, se uporabljajo tudi, ako se je vzgoja otrok pred pričetkom veljavnosti tega cesarskega ukaza uredila z dogovorom zakoncev ali s sodno odredbo.

3. Naslov.

Nezakonski otroci.

§ 8.

§ 165 o. d. z. se mora glasiti:

Nezakonski otroci nimajo pravice niti do očetovega priimka niti do plemstva, grba in drugih prednosti roditeljev; oni imajo rodovinsko ime materino.

Zakonski mož matere more z izjavo pri političnem deželnem oblastvu dati otroku svoje ime z privolilom matere in otroka ali, ako je otrok nedoleten, s privolilom zakonitega zastopnika in sodišča. Za veljavnost teh izjav je potreba, da se predložé v javni ali sodno ali notarsko po-verjeni listini.

§ 9.

§ 166 o. d. z. se mora glasiti:

Tudi nezakonski otrok ima pravico, zahtevati od svojih roditeljev njihovi imovini primerno oskrbo, vzgojo in preskrbo, in pravice roditeljev nad njim segajo tako daleč, kolikor zahteva namen vzgoje. Sicer pa ni nezakonski otrok pod očetovsko oblastjo svojega zaroditelja, temveč ga zastopa varuh.

K oskrbi je obvezan zlasti oče; ako pa on tega ne more storiti, prehaja dolžnost na mater in po njej na materina praroditelja.

§ 10.

§ 167 o. d. z. se mora glasiti:

Oče je zavezan, materi povrniti stroške poroda in pa stroške njene prehrane za prvih šest tednov po porodu in, ako postanejo vsled poroda potrebni daljnji razhodki, tudi te.

Terjatev zastara s pretekom treh let po porodu.

§ 11.

§ 168 o. d. z. se mora glasiti:

Že pred rojstvom otroka more sodišče na predlog matere, ako je tega potrebna in ako ne živi nečisto, prisiliti tistega, čigar očetovstvo se verjetno izkaže po § 163, da založi pri sodišču znesek prehrane, ki jo je dati otroku, za prve tri mesece in pa navadni znesek stroškov, ki jih je po § 167 povrniti materi.

§ 12.

§ 169 o. d. z. se mora glasiti:

Dokler hoče in more mati svojega nezakonskega otroka sama vzgajati primerno bodoči namembni, ga ji oče ne sme odvzeti; kljub temu mora nositi oskrbne stroške. Ako je pa otrokov blagor vsled materine vzgoje v nevarnosti, je oče dolžen, ločiti otroka od matere in ga vzeti k sebi ali ga spraviti kam drugam varno in dostojno.

§ 13.

§ 171 o. d. z. se mora glasiti:

Obveznost oskrbovati in preskrbovati nezakonske otroke, prehaja kakor drug dolg na očetove dediče.

Ako je oče pripoznal očetovstvo ali ako se je sodno ugotovilo, morejo terjati nezakonski otroci, ki se ob času očetove smrti oskrbujejo in vzgajajo v njegovi hiši, oskrbo in vzgojo tudi še dalje v isti meri kakor doslej, dokler niso sposobni, se sami vzdrževati, toda ne v večjem obsegu, kakor more po zapuščeni imovini pripasti zakonskim otrokom.

§ 14.

Predpis § 10 velja za vse porode nezakonskih mater, ki se izvrše po pričetku veljavnosti tega cesarskega ukaza.

Določba § 13, odstavek 2, se ne uporablja, ako je oče nezakonskega otroka umrl pred pričetkom veljavnosti tega cesarskega ukaza.

§ 15.

Voditelji matic morajo okrajnemu sodišču svojega uradnega sedeža in, ako se razteza matični okraj na več sodnih okolišev, vsakemu posameznemu teh sodišč priobčevati občasne seznamke nezakonskih rojstev, ki so se dogodila v okolišu.

Natančnejše zaukaze je izdati z ukazom.

§ 16.

Ako je za obrambo otrokovih pravic potrebno, mora sodišče skrbeti za to, da se očetovstvo pripozna potom nespornega sodstva ali da se sodno ugotovi pravnim potom.

Ako se očetovstvo pripozna, mora sodišče uradoma ugotoviti izmero dajatev, ki jih je oče

dolžen po zakonu, v nespornem postopanju, ako pa zavisi odločba od ovedbe spornih dejanstev, ki se ne morejo ugotoviti s pomočki nespornega postopanja, mora varuhu zaukazati, da poda tožbo. Ugotovitev izmere vzdrževalne dolžnosti je opustiti, dokler nezakonski oče prostovoljno izpolnjuje svoje dolžnosti v polnem obsegu ali je po njegovih razmerah docela izključeno, da bi mogel kaj prispevati k vzdrževanju.

§ 17.

Ako se mora po okolišnih slučajih za nezakonskega otroka zahtevati preskrba ubožcev, mora sodišče varuha pri tem podpirati in, ako treba, ukreniti uradoma, da se odloči o otrokovi domovinski pravici.

4. Naslov.

Posinovitev, oziroma pohčeritev.

§ 18.

§ 180 o. d. z. se mora glasiti:

Posinovitelj oziroma pohčeritelj ali posinoviteljica oziroma pohčeriteljica so morali izpolniti štirideseto leto, in posinovljenec oziroma pohčerenka mora biti vsaj osemnajst let mlajša kakor njegovi posinovitelji. Poročena oseba more le s pritrditvijo svojega zakonca koga posinoviti ali biti posinovljena. Te pritrditve ni potreba, ako je zakonec proglašen za umobolnega, ako je njegovo bivališče neznano ali ako je zakon ločen.

§ 19.

§ 182 o. d. z. se mora glasiti:

Bistven praven učinek posinovitve je, da dobi posinovljenec posinoviteljevo ime ali posinoviteljico rodovinsko ime. More se pa dogovoriti, da naj spoji s tem svoj prejšnji priimek in da pridrži rodbinsko plemstvo, če je morda ima. V poslednjem slučaju mora pridržati svoj priimek in sprejeto ime neposrednje spojit z njim. Ako želé posinovitelji, da preide njih plemstvo in grb na posinovljenca, se mora prositi za vladarjevo dovoljenje.

§ 20.

Dvorni dekret z dne 28. januarija 1816. l. zb. pr. zak. št. 1206, je razveljavljen.

5. Naslov.

Poklic k varstvu in skrbstvu.

§ 21.

§ 192 o. d. z. se mora glasiti:

Tudi redovnim duhovnikom in inozemcem naj se praviloma ne izroča varstvo.

§ 22.

§ 193 o. d. z. se mora glasiti:

Zakonske žene potrebujejo za prevzetbo varstva pritrditve svojega zakonca, razen ako gre za njihovega lastnega otroka ali ako je zakonec proglašen za umobolnega, ako je njegovo bivališče neznano ali ako je zakon ločen.

§ 23.

Napis „ali od določenega varstva“ je vstaviti med § 193 in § 194 o. d. z.

§ 194 o. d. z. se mora glasiti:

K določenemu varstvu ni pripuščati tistih, ki jih je oče ali za poklic varuha upravičena mati (§ 196) izrečno izključila od varstva, ki so živeli z roditelji nedoletnika ali z njim samim, kakor je znano, v sovraštvu, ali ki so z nedoletnikom zapleteni v pravdo. Ali je oseba zaradi tega, ker obstojé med njo in nedoletnikom neporavnane terjatve, nesposobna prevzeti varstvo, mora presojati sodišče.

§ 24.

§ 195 o. d. z. se mora glasiti:

Protí svoji volji se ne morejo siliti, da prevzamejo varstvo: ženske, izvzemši mater in babico, nadalje duhovniki, trajno aktivno službujoče vojaške osebe in javni uradniki, pravtako ne tisti, kdor je šestdeset let star, kdor je dolžen skrbeti za pet otrok ali vnukov ali kdor mora že oskrbovati eno težavno varstvo ali tri manjša, končno kdor bi mogel le težko ali z znatnimi stroški opravljati to službo, ker je njegovo domovališče oddaljeno od varstvenega sodišča.

§ 25.

§§ 196 in 197 o. d. z. se morata glasiti:

§ 196. Pred vsemi pristojna varstvo tistemu, ki ga je v to poklical oče ali, ako ta ni ukrepal o tem, mati, če mu ni na poti nobeden izmed zadržkov, navedenih v §§ 191 do 194.

§ 197. Ako je mati izven slučaja, omenjenega v § 196, ali kaka druga oseba namenila nedoletniku dedni delež in hkratu imenovala varuha, se mora smatrati ta le v lastnosti skrbnika za zapuščeno imovino.

§ 26.

§ 198 o. d. z. se mora glasiti:

Ako se v poslednji volji sploh ni poklical varuh ali ne sposoben varuh, je varstvo izročiti pred vsemi zakonski materi, potem dedu z očetove strani, nato babici z očetove strani, končno najbližjemu sorodniku, med več enako bližnjimi pa praviloma starejšemu.

§ 27.

§ 211 o. d. z. se mora glasiti:

Sodišče ima dodati ženski, ki je postavljena za varuha, možkega za sovaruha:

1. ako se postavi za varuha zakonska mati in je oče v poslednji volji zaukazal, da naj se postavi sovaruh, če je ob času svoje smrti imel očetovsko oblast nad nedoletnikom;

2. ako to zahteva varuhinja;

3. ako sodišče meni, da je v korist varovanca to potrebno iz posebnih razlogov, osobito zaradi obsega ali težavnosti uprave imovine;

4. ako se postavi nezakonska mati za varuha in je sodelovanje sovaruha potrebno v obrambo koristi nezakonskega otroka.

Kadar se izbira sovaruh, se je pred vsem ozirati na izjavljeno očetovo voljo, potem na nasvet varuhinje, končno na nedoletnikove sorodnike.

§ 28.

§ 255 o. d. z. se mora glasiti:

Varstveno sodišče more ukazati odpustitev za varuha postavljene ženske, ako se omoži. Za

varuha postavljene omožene ženske je odpustiti, ako se prekliče pritrditev zakonca za opravljanje varstva.

§ 29.

Namesto varuha ali skrbnika, imenovanega pred pričetkom veljavnosti tega cesarskega ukaza, se more mati ali zakonska žena varovanca ali oskrbovanca na njen predlog postaviti za varuha ali skrbnika.

Materam in babicam dodane sovaruhe mora sodišče odpustiti, ako po predstojećih določbah ni postaviti sovaruha.

6. Naslov.

Varstveni svet.

§ 30.

Da podpirajo sodišča v izvrševanju varstvenega in skrbstvenega sodstva, je ustanavljati varstvene svete.

§ 31.

Naloga varstvenega sveta je sodišču priobčevati za uvedbo in opravljanje varstvenih in skrbstvenih opravil važna dejanstva, sodišče podpirati v nadzorovanju varuhov in skrbnikov in mu naznanjati nedostatke in prekrške dolžnosti, ki jih zapazi pri tem in jih ne more odstraniti s podučilom in opominom.

§ 32.

Osobito je varstveni svet dolžen:

1. naznaniti sodišču, ako je postaviti varuha, sovaruha ali skrbnika ali podaljšati varstvo;

2. naznaniti sodišču, ako je zaradi zane-marjanja oskrbe in vzgoje, ali zaradi zlorabe roditeljskih pravic ali neizpolnjevanja z njimi spojenih dolžnosti, ali zaradi nastale ali preteče zanemarjenosti otrok odredba sodišča potrebna;

3. imenovati sposobne osebe, ki so izjavile, da so pripravljene prevzeti varstvo ali skrbstvo;

4. podpirati zakonitega zastopnika pri izbi-ri poklica varovancev in oskrbovancev, ki dovršijo svojo šolsko dolžnost. Z ukazom je določiti, koliko morajo šolska oblastva v to svrhu obveščati varstveni svet o izstopu nedoletnikov iz šole.

§ 33.

Sodišče more varstvenemu svetu naročiti, da sprejema in potrjuje obljubovanje varuhov, sovaruhov in skrbnikov; pravtako more sodišče pozvati varstveni svet, da izreče svoje mnenje o smotrenosti in primernosti predlaganih ali nameravanih ukrepov glede osebe ali imovine varovanca ali oskrbovanca.

§ 34.

Varstvenemu svetu more sodišče izročiti varstvo nad nedoletniki, za katere ni postavljen drug varuh.

§ 35.

Nekvarno drugačnim zakonitim zaukazom se more z ukazom izročiti varstvenemu svetu nadzorovanje otrok pod štirinajstimi leti (rejenec), ki so zasebnikom oddani na hrano in v negovanje, in pravica prevzemati rejence se more navezati na dovoljenje varstvenega sveta.

§ 36.

Varstveni svet je podrejen sodišču svojega okoliša. V krajih, kjer je zborna sodišče prve stopnje, mora okrajno sodišče nadzirati varstveni svet, ako je v kraju več okrajnih sodišč, pa okrajno sodišče okoliša posameznega varstvenega sveta.

Varstveni svet mora glede varovancev in oskrbovancev, bivajočih v njegovem okolišu, ustrezati vsem sodnim nalogom in vprašanjem, ki se mu izdajajo v njegovem področju. Sodišče more po potrebi sklicevati varstveni svet na posvetovanja.

§ 37.

Ako se bivališče varovanca ali oskrbovanca preloži v okoliš drugega varstvenega sveta, mora njegov zakoniti zastopnik to priobčiti varstvenemu svetu dosedanjega prebivališča, ta pa varstvenemu svetu novega prebivališča.

§ 38.

Da izvršuje svoje naloge, more varstveni svet stopiti v zvezo z javnimi združbami, z zavodi in društvi in funkcionarjem in članom takih društev ali drugim osebam poveriti, da pod njegovim vodstvom in nadzorstvom oskrbujejo posamezna odkazana jim opravila ali skupine opravil (sirótniki, sirótnice). Izdati jim je namestitilno listino.

Ti negovatelji se morajo porabljeni osobito za poizvedovanje in za občasno pregledovanje in paznjo. Nadziranje otrok pod sedmimi leti in paznjo na varovanke je praviloma izročiti sirotinskim negovateljicam.

Sirótniki (sirótnice) se morejo s posvetovalnim glasom privzemati k razpravam varstvenega sveta.

§ 39.

Člani varstvenega sveta morajo molčati o tem, kar so zapazili ob izvrševanju svoje službe, kolikor izpolnjevanje njihovih nalog ne zahteva kaj drugega.

§ 40.

Okoliš varstvenega sveta naj praviloma obsega ozemlje občine (graščinskega ozemlja); more se pa v isti občini ustanoviti tudi več posebnih varstvenih svetov.

Za sosednje občine okoliša istega okrajnega sodišča ali za dele takih občin, nadalje za sosednja graščinska ozemlja (dele graščinskih ozemelj) in občine (dele občin) se more postaviti skupen varstveni svet.

Okoliše varstvenih svetov mora po zaslišbi udeleženih občin (graščinskih ozemelj) ustanoviti politično oblastvo porazumno s predsednikom deželnega (okrožnega) sodišča in jih razglasiti v deželnem zakoniku in ukazniku. Isto velja za izpremembo okolišev. Ako je mnenje političnega oblastva in predsednika deželnega (okrožnega) sodišča različno, odloči načelnik političnega deželnega oblastva porazumno s predsednikom višjega deželnega sodišča.

Za politično oblastvo je smatrati okrajno glavarstvo, ako je pa na varstvenem svetu udeležena občina z lastnim ustavom, politično deželno oblastvo.

Načelnik političnega deželnega oblastva more dogovorno s predsednikom višjega deželnega sodišča odrediti, da je v kakem sodnem okraju ali v posameznih delih kakega sodnega okraja začasno opustiti ustanovitev varstvenih svetov, ker ni potrebnih predpogojev.

§ 41.

Člani varstvenega sveta morejo biti svojepravne osebe obojnega spola, ki imajo avstrijsko državljanstvo in uživajo državljanske pravice.

Ako izgubi član varstvenega sveta zakonito sposobnost za članstvo, premine njegova služba.

§ 42.

Za člane varstvenega sveta je razen zastopnikov zakonito pripoznanih cerkev in verskih družeb, šole in udeleženi občin (graščinskih ozemelj) postavljati take osebe, ki zadostno poznajo krajevne razmere, se izdatno zanimajo za vprašanje skrbi za mladino in morejo prevzeti z nalogami varstvenega sveta spojena dela. Pri tem se je zlasti tudi ozirati na pripadnike združitev ali naprav, ki so namenjene negovanju sirot ali drugim panogam mladinskega varstva.

Člani varstvenega sveta se postavljajo za dobo petih let. Njihova služba je častna služba. Oni so upravičeni v času svojega poslovanja imeti naslov „sirotinski svetnik“.

§ 43.

Gledé članov varstvenega sveta, ki trajno zanemarjajo svoje dolžnosti, more sodišče izreči, da so izgubili članstvo. Kolikor gre za zastopnike cerkev in verskih družeb ali šole, mora sodišče v takem slučaju predlagati, da se odpošljejo druge osebe, pri oblastvu, ki je poklicano imenovati jih.

§ 44.

Zastopniki zakonito pripoznane cerkve ali verske družbe ali šole ne morejo odkloniti poklica v varstveni svet. Vse druge osebe morejo odkloniti vstop v varstveni svet, ako so upravičene odkloniti varstvo ali ako so že delovale eno dobo kakor člani varstvenih svetov. Ako pozneje nastopi odklonitveni razlog, se more članstvo odložiti.

O pripustnosti odklonitve ali odložitve odloča sodišče, kateremu je podrejen varstveni svet.

§ 45.

Zastopniki občin se odpošljajo v prenešenem področju občine s sklepom občinskega zastopa.

§ 46.

Število članov varstvenega sveta in mest, pridržanih zastopnikom cerkev in verskih družeb, šole in občine, dalje organe ali združbe, ki so poklicane imenovati člane, in način, kako se izbirajo, potem dopolnjevanje varstvenega sveta, kadar posamezni člani izstopijo pred časom, predpise za konstituiranje in redno obnavljanje varstvenega sveta in pa predpise o poslovodstvu v varstvenem svetu in njegovo občejanje s sodišči je ustanoviti z ukazom.

§ 47.

Občine (graščinska ozemlja) so zavezane dajati varstvenim svetom potrebne uradne prostore na razpolaganje.

Ako se ustanovi skupen varstveni svet za več občin (graščinskih ozemelj), določi, ako ni dogovora, politično oblastvo (§ 40, odstavek 4), katera občina (graščinsko ozemlje) mora priskrbeti uradne prostore.

§ 48.

§ 284 o. d. z. dobi napis „Varstveni svet“ in se mora glasiti:

Za podpiranje sodišč v izvrševanju varstvenega in skrbstvenega sodstva so poklicani varstveni sveti. O njih sestavi in nalogah se določi s posebnim zakonom.

7. Naslov.

Razvidnost o varovancih in oskrbovancih.

§ 49.

Kako je na varstvenem sodišču urediti razvidnost o razmerah in imovini nedoletnikov ter varovancev in oskrbovancev in o drugače bistvenih okoliščinah za opravljanje varstva in skrbstva, se določi z ukazom.

Določbi §§ 207 in 208 o. d. z. z napisom vred sta razveljavljeni; na njihovo mesto morajo stopiti določbe, dane v §§ 50 in 54 tega cesarskega ukaza.

8. Naslov.

Zakonito zastopanje v zavode vzprejetih nedoletnikov.

§ 50.

§ 207 o. d. z. dobi napis „Zavodno varstvo“ in se mora glasiti:

Varuha ni treba postaviti, dokler je nedoletnik, ki nima niti nepremične niti znatne premične imovine, v prisilni delavnici ali poboljševalnici ali v javnem ali zasebnem zavodu, namenjenem skrbi za vzgojo, čigar ustav je državno odobren. Isto velja za gojence, ki se vzgajajo pod nadzorstvom predstojnika zavoda v kaki rodbini. V tem slučaju gredó pravice in dolžnosti varuha

predstojniku zavoda. Ako so dani razlogi, ki bi ga za njegovo osebo po zakonu izključevali, da bi se ne mogel postaviti za varuha, mora sodišče po svojem izprevidu odločiti, ali je kakor predstojnik zavoda nesposoben prevzeti te pravice in dolžnosti.

Sodišče more kljub temu, da se je nedoletnik vzprejel v zavod, v njegovo korist postaviti varuha ali že postavljenega varuha pustiti v njegovi službi. Na vzgojo nedoletnika v zavodu ne sme vplivati ta varuh.

§ 51.

V § 50 oznamljeni zavodi morajo sodišče pravočasno obvestiti, ako nedoletnik vstopi v preskrbo zavoda ali jo zapusti.

Dokler po izstopu nedoletnika, ki ni pod očetovsko oblastjo, ni imenovan drug varuh, mora predstojnik zavoda nadaljevati varstvo.

§ 52.

Na predlog predstojnika kakega v § 50 oznamljenih zavodov in po zaslišbi varuha more sodišče zaukazati, da preide varstvo nad nedoletniki, ki so ob času pričetka veljavnosti tega cesarskega ukaza v takem zavodu, na zavod.

§ 53.

Predpisi dvornega dekreta z dne 17. avgusta 1822. l., zb. pr. zak. št. 1888, ostanejo v veljavi. Ravnateljstvo sirotišnice ali najdenišnice ima gledé otrok, ki so v njegovi skrbi, v polnem obsegu pravice in dolžnosti varuha, dokler sodišče ne postavi drugega varuha.

9. Naslov.

Postavitev uradnega varuha.

§ 54.

§ 208 o. d. z. dobi napis „Generalno varstvo“ in se mora glasiti:

Ako sposobnih varuhov, ki so pripravljeni prevzeti službo, ni na razpolaganje ali ako je to potrebno, da se uspešno branijo pravice in koristi neimovitih varovancev ali oskrbovancev, se more

varstvo izročiti sposobnemu organu javne uprave ali združitvi za mladinsko varstvo. Ta izročba se more tudi omejiti na posamezne pravice in dolžnosti varuha. Natančnejše določbe o tem se izdadó z ukazom.

Sodišče more preklicati izročbo, ako je to v korist varovancu ali oskrbovancu.

3. oddelek.

Dednopravne določbe.

1. Naslov.

Priče pri poslednjih sporočilih.

§ 55.

§ 586 o. d. z. se mora glasiti:

Ustno poslednje sporočilo se mora na zahtevo vsakega, komur je kaj do tega, potrditi po soglasni prisežni izpovedbi treh prič ali, ako se ena od njih ne more zaslišati pod prisego, vsaj dveh ostalih, sicer je to izrecilo poslednje volje neveljavno. (§ 601).

§ 56.

§ 591 o. d. z. se mora glasiti:

Osebe pod osemnajstimi leti, brezumniki, slepci, glušci ali nemci (mutci), potem tisti, ki ne razumejo zapustnikovega jezika, ne morejo biti priče pri poslednjih sporočilih.

§ 57.

§ 592 o. d. z. je razveljavljen.

§ 58.

§ 597 o. d. z. se mora glasiti:

Pri poslednjih sporočilih, ki se napravljajo na voznjah na ladjah in v krajih, kjer vladajo kuga ali podobne nalezljive bolezni, so tudi osebe, ki so izpolnile štirinajsto leto, veljavne priče.

§ 59.

Predstoječe določbe se ne uporabljajo na sporočila poslednje volje, ki so se napravila pred pričetkom veljavnosti tega cesarskega ukaza.

2. Naslov.

Zakonito dedno nasledstvo sorodnikov iz zakonskega zaroda.

§ 60.

§ 731 o. d. z. se mora glasiti:

K prvi vrsti spadajo tisti, ki se združujejo pod zapustnikom, kot svojim zarodnikom, namreč: njegovi otroci in njihovi potomci.

K drugi vrsti spadajo zapustnikov oče in mati s tistimi vred, ki se z njim združujejo pod očetom in materjo, namreč: njegovi bratje in sestre in njihovi potomci.

K tretji vrsti spadajo praroditelji z brati in sestrami roditeljev in njihovimi potomci vred.

Od četrte vrste so poklicani k dednemu nasledstvu le zapustnikovi prvi prapraroditelji.

§ 61.

§ 741 o. d. z. in k njemu spadajoči napis se morata glasiti:

Četrta vrsta: Prapraroditelji.

§ 741. Ko popolnoma ugasne tretja vrsta, so poklicani k zakonitemu dednemu nasledstvu zapustnikovi prapraroditelji. Na praroditelje zapustnikovega očeta odpade ena polovica dediščine, na materine praroditelje druga polovica. V vsako polovico dediščine se delita obe dvojici praroditeljev po enakih delih. Ako eden del ene dvojice praroditeljev ne živi, prehaja na ta del odpadajoča osmina dediščine na preživeči del te dvojice praroditeljev. Ako ni ene dvojice praroditeljev, je k njeni četrtini poklicana druga dvojica praroditeljev istega zapustnikovega roditelja.

Ako ni obeh dvojic praroditeljev enega zapustnikovega roditelja, sta poklicani k polovici zapuščine, odpadajoči na nji, dvojici praroditeljev drugega roditelja po tisti izmeri kakor k neposrednje pripadajoči jima polovici zapuščine.

§ 62.

§§ 742 do 749 o. d. z. so razveljavljeni.

§ 63.

§ 751 o. d. z. se mora glasiti:

Na te štiri vrste zakonskega sorodstva se utesnjuje pravica dednega nasledstva gledé prosto dedne imovine.

§ 64.

Predstoječe določbe se ne uporabljajo, ako je dediščina pripala pred pričetkom veljavnosti tega cesarskega ukaza.

3. Naslov.

Zakonito dedno nasledstvo med nezakonskimi otroci in roditelji.

§ 65.

§ 754 o. d. z. se mora glasiti:

Gledé na mater in materine sorodnike imajo nezakonski otroci pri zakonitem dednem nasledstvu do prosto dedne imovine enake pravice kakor zakonski. Do zapuščine očeta in očetovih sorodnikov ne pristoji nezakonskim otrokom nikako zakonito dedno nasledstvo.

§ 66.

§ 756 o. d. z. se mora glasiti:

Roditelji imajo do zapuščine svojih otrok, pozakonjenih ali nezakonskih, katerim daje zakon posebno ugodnost, ravno tisto vzajemno pravico, ki se je podelila otrokom do zapuščine njihovih roditeljev (§§ 752 do 754). Do imovine nezakonsko ostalega otroka pristoji le materi in njenim sorodnikom dedno nasledstvo; oče in njegovi sorodniki so izključeni od tega. Tudi posinovitelji nimajo zakonite dedne pravice do posinovljenčeve zapuščine; ta pripada po zakonitem dednem nasledstvu njegovim sorodnikom.

§ 67.

Zakonita dedna pravica med nezakonskim otrokom in materinimi sorodniki se ne more zahtevati, ako je dediščina pripala pred pričetkom veljavnosti tega cesarskega ukaza.

4. Naslov.

Zakonito dedno nasledstvo zakonca.

§ 68.

§ 757 o. d. z. se mora glasiti:

Preživeči zapustnikov zakonec je poleg zapustnikovih otrok in njihovih potomcev zakonit dedič do četrtine zapuščine, poleg zapustnikovih

roditeljev in njihovih potomcev ali poleg praroditeljev pa do polovice zapuščine. Ako živé poleg praroditeljev potomci umrlih praroditeljev, zadobiva zakonec vrhu tega od druge polovice dediščine oni del, ki bi po §§ 739 in 740 pripal potomcem umrlih praroditeljev. V vseh slučajih se v dedni delež zakonca vračunja tisto, kar mu pripada po ženitni pogodbi ali dedni pogodbi iz zapustnikove imovine.

Ako ne živé niti zakoniti dediči prve ali druge vrste niti praroditelji, zadobiva preživeči zakonec celo dediščino.

§ 69.

§ 758 o. d. z. se mora glasiti:

Razen dednega deleža pristojé preživečemu zakoncu kot predvolilo premične stvari, spadajoče k zakonskemu gospodarstvu, poleg zapustnikovih otrok pa le, kar potrebuje za svojo lastno potrebo.

§ 70.

§ 759 o. d. z. se mora glasiti:

Iz svoje krivde ločeni zakonec nima zakonite dedne pravice in nikake pravice do zakonitega predvolila.

Oboje se odreka preživečemu zakoncu tudi tedaj, ako je zapustnik že podal tožbo zaradi razporeke ali ločitve zakona iz krivde drugega in se tožbi ugoti.

§ 71.

§ 796 o. d. z. se mora glasiti:

Zakonec sicer nima pravice do dolžnega deleža, pristoji mu pa, dokler ne stopi v drugi zakon, nedostajajoče spodobno vzdrževanje, kolikor to ni pokrito z njegovim zakonitim dednim deležem ali s preskrbo, pogojeno za slučaj preživetja ali naklonjeno v posledni volji. V slučajih, označenih v § 759, tudi nima pravice do vzdrževanja iz zapuščine.

§ 72.

Predstoječe določbe se ne uporabljajo, ako je dediščina pripala pred pričetkom veljavnosti tega cesarskega ukaza.

5. Naslov.

Brezdedična zapuščina.

§ 73.

§ 760 o. d. z. se mora glasiti:

Ako ne živí nihče, kdor bi bil upravičen k dednemu nasledstvu, ali ako nihče ne pridobi dediščine, pripade zapuščina kot brezdedično blago državi.

Člen II.

Določbe tega cesarskega ukaza zadobé moč z dnevom razglasitve.

S tem dnevom izgubé, kolikor ni zaukazane, ničesar drugega, moč vse doslej veljajoče zakonite določbe, ki so v protislovju s predpisi tega cesarskega ukaza.

Izvršiti ta cesarski ukaz se naroča Mojemu pravosodnemu ministru in sicer v porazumu z udeleženi ministri.

Na Dunaju, 12. dne oktobra 1914. 1.

Franc Jožef s. r.

Stürgkh s. r.

Georgi s. r.

Hochenburger s. r.

Heinold s. r.

Forster s. r.

Hussarek s. r.

Trnka s. r.

Schuster s. r.

Zenker s. r.

Engel s. r.

Morawski s. r.